

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет
Кафедра економічної теорії

Міждисциплінарна курсова робота

з

економічної теорії

на тему:

«Інфляція та проблеми державного регулювання цін»

Студента 2 курсу групи **Ф-21**

Войціщук А.Я.

Науковий керівник:

к.е.н., доцент Возьний К.З.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ECTS _____

Тернопіль – 2018 р.

План

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. Сутність та особливості інфляції: теоретичні аспекти

РОЗДІЛ 2. Необхідність та методи державного регулювання цін

РОЗДІЛ 3. Вплив інфляційного механізму на ціноутворення в Україні.

Аналіз зарубіжного досвіду

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. Сутність та особливості інфляції: теоретичні аспекти	6
РОЗДІЛ 2. Необхідність та методи державного регулювання цін	10
РОЗДІЛ 3. Вплив інфляційного механізму на ціноутворення в Україні. Аналіз зарубіжного досвіду	16
ВИСНОВКИ	21
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	21
ДОДАТКИ	26

ВСТУП

З переходом до ринкових форм економічного управління в Україні державна політика має особливе значення, реалізація якої спрямована на стабілізацію макроекономічних показників економічного зростання.

Одним із найважливіших макроекономічних чинників, які, з одного боку, мають надзвичайний вплив на стан економіки будь-якої країни, а з іншого - своєрідним показником рівноважного стану економіки, є інфляція. Оскільки інфляція є складним багатофакторним явищем, то доцільно вивчити не тільки рівень і динаміку споживчих цін безпосередньо, а й інфляційні процеси в цілому з урахуванням часу, впливу інших економічних факторів, інфляційних очікувань тощо.

Незважаючи на велику кількість наукових досліджень, спрямованих на вирішення проблеми регулювання інфляції в Україні, питання щодо стримування інфляційних процесів та розробка конкретних заходів антиінфляційної політики залишаються актуальними і не повністю вирішені.

Протягом минулого століття багато урядів вдаються до різних заходів щодо покращення регулювання цін. У сучасному періоді соціально-економічного розвитку заходи впливу на ціноутворення стали невід'ємною частиною системи державного регулювання економіки. Необхідно розглянути рівень цін та процес державного регулювання цін, що безпосередньо залежить від інфляції. Важливо аналізувати всі ці поняття, щоб об'єктивно оцінити загрози та можливості для розвитку економічної сфери.

Мета нашого дослідження: дослідити механізм інфляції, з'ясувати характер впливу державного регулювання цін на економічний розвиток і проаналізувати та вивчити їх взаємозв'язок.

Джерельною базою роботи є наукові розробки вітчизняних та зарубіжних вчених, законодавчі та нормативні документи, статистичні матеріали, інтернет-ресурси, в яких зазначена проблема інфляції та державне регулювання цін.

Отже, актуальність даного дослідження визначається в першу чергу необхідністю глибокого наукового розуміння основних об'єктів дослідження - державного регулювання цін та інфляції, як основних рушіїв економічного розвитку.

РОЗДІЛ 1. Сутність та особливості інфляції: теоретичні аспекти

Інфляція в давнину була досить рідкою і, як правило, пов'язана з особливими подіями, такими як війни чи серйозні кризи. Інфляція відбулася лише в періоди відновлення економіки. Теоретично, інфляція поєднувалася з надмірною емісією паперових грошей, що призвело до його амортизації або зниження цін на економічні блага. Лише після Другої світової війни інфляція стала явищем, яке неминуче супроводжувало економічні процеси. В Україні інфляція розвивалася в 50-60 рр. ХХ ст. у зв'язку з низьким рівнем суспільного виробництва, товарним дефіцитом та масштабній різниці в цінах: висока вартість на сировину та низька вартість на кінцевий продукт. Найбільшого рівня інфляція в Україні здобула у 1992-1993 рр., а найнижчий показник був зафіксований у 2002 році.

Інфляція, відповідно до економічних категорій, наведених у літературі - це процес зростання цін у національній економіці за деякий період часу разом з великою втратою вартості грошей. Тоді спостерігається значне збільшення грошової маси та швидкості грошового обігу в економіці. Під час цього процесу купівельна спроможність національної валюти тієї чи іншої країни – знижується. Інфляція найчастіше розраховується з року в рік або місяць за місяцем. Збільшення рівня цін протягом розглянутого періоду у порівнянні з базовим періодом виражається у відсотках і називається **інфляційним**. Це збільшення виражається у вигляді процентного показника і називається темпом інфляції [1].

Також існують безліч інших тлумачень терміну «інфляція» серед вітчизняних та закордонних вчених, що наведені у додатку А.

Виділимо основні особливості інфляції, які виникають з різних її теорій:

- Інфляція завжди супроводжується зростанням рівня цін.

- Інфляція - це грошовий феномен, і це, як правило, зумовлене надмірною грошовою пропозицією.
- Це динамічний процес, який спостерігається протягом тривалого періоду.
- Циклічний рух цін - це не інфляція.
- Чиста інфляція починається після повної зайнятості.
- Це може бути попит чи підвищення вартості.
- Надмірний попит у зв'язку з постачанням всього становить сутність інфляції.

У економічній літературі подано велику кількість класифікаційних видів інфляції (додаток Б).

Залежно від можливості передбачення зростання цін розрізняють: очікувану (спричиняється певними тенденціями в економіці або заходами, запланованими державою) і неочікувану (несподівана для економічних суб'єктів, тобто є результатом непередбачених змін у сукупному попиті та сукупній пропозиції) інфляцію.

Залежно від типу економічної системи розрізняють:

- приховану (стриману, згладжену) інфляцію, при якій підвищення ціни не є очевидним. Уряд підтримує ціну відносно стабільною за допомогою таких заходів, як встановлення ціни та заробітної плати, встановлення максимальних цін, субсидій тощо. Хоча у людей є гроші, вони з цим нічого не можуть зробити, оскільки постачання товарів є надто низьким, що призводить до формування чорних ринків для особливо бажаних товарів;
- відкриту інфляцію - підвищення цін "відкрито", це забезпечує негайне послаблення купівельної спроможності грошей і може бути прочитане в статистиці. Розвиток цін визначається ринковою активністю, держава не впливає на ціни [3, с.134].

Залежно від рівня інтенсивності знецінення грошей відкрита інфляція поділяється на:

- **повзуча інфляція** (не більше 10% на рік) - це невеликі коливання цін з року в рік, які не є небезпечні для економіки. Цю інфляцію можна контролювати;
- **галопуюча інфляція** (зростання цін 10-100 % на рік) - це дуже небезпечно для процесів економічного зростання, оскільки сприяє дуже швидкому темпу зростання цін за дуже короткий проміжок часу, викликає гальмування систем стимулювання та гальмування економічного зростання. Ця інфляція викликає значне розширення грошей на ринку;
- **гіперінфляція** (більш як 100% на рік) - часто виникає внаслідок галопуючої інфляції, відбувається швидка втрата вартості грошей та різке зростання цін. Як правило, це викликано повним крахом фінансової системи країни та величезним бюджетним дефіцитом, який фінансується шляхом перевидання грошей.

Залежно від причин, що спричиняють інфляційний процес, виділяють два види інфляції:

1. **Інфляція витрат**, яка відбувається тоді, коли зростає вартість сировини, робочої сили та витрат, необхідних для виробництва кінцевих товарів. Така інфляція нерідко спричинена монополістичними групами суспільства, такими як профспілки та фірми в монополістичному та олігополістичному контексті ринку.
2. **Інфляція попиту**, яка виникає, коли в обігу надто багато грошей у зв'язку з обсягом виробництва за певними цінами на певний час. Причиною її створення можуть бути надмірні витрати держави, що не відображаються в доходах (бюджетна інфляція), надмірне створення кредитів (кредитна

інфляція) або надмірне збільшення заробітної плати в порівнянні з темпами зростання виробництва (інфляція заробітної плати) [4, с.202].

Точно виміряти інфляцію можна за допомогою індексу цін за певний період — рік, квартал, місяць. На практиці розраховується декілька індексів цін. У нашій країні застосовується три види індексів:

а) індекс цін ВВП, або індекс-дефлятор валового національного продукту - відсотковий показник, що виражає співвідношення валового національного продукту в номінальному виразі (поточні ціни) до валового національного продукту в реальному вимірі (постійні ціни);

б) індекс цін споживчих товарів (ІСЦ) - використовується для вивчення впливу інфляції на домогосподарства шляхом вимірювання середнього рівня цін на економічні блага в типовому кошику, спожитого представницькою сім'єю протягом деякого періоду часу;

в) індекс цін виробників промислової продукції (ІЦВ) - показник змін цін, сплачених виробниками за виробничі фактори, за винятком робочої сили, він показує вплив інфляції на промисловий сектор економіки [5].

Індекс інфляції за 2011 – 2018 р. наведено у додатку В.

Інституційним економічним явищем, що тісно пов'язане з інфляцією, проте, не є йому тотожним є девальвація з якою вона перебуває у певному стохастичному зв'язку [2].

Отже, інфляція є складним та багатогранним процесом, який негативно впливає на економіку в цілому. Головним кроком до вирішення даної проблеми є визначення її причин. Інфляція тісно переплітається з поняттям «ціна», яке має головний вплив на ринкову економіку. Тому необхідно дослідити цю категорію детальніше.

РОЗДІЛ 2. Необхідність та методи державного регулювання цін

Згідно з економічною теорією, коли ринок не може забезпечити оптимальний розподіл ресурсів, держава втручається на ринок, використовуючи існуючі економічні інструменти, конкретні методи та способи вплинути на ринкові відносини.

Політика державного регулювання цін суттєво залежить від стану економічного розвитку країни. В періоди кризового розвитку економіки, коли держава спрямовує свої зусилля на подолання інфляції, структурну перебудову галузей, боротьбу з монополізмом, стимулювання попиту або пропозиції на товарному ринку, ступінь цінового регулювання держави посилюється. І навпаки – при збалансованому динамічному розвитку економіки ступінь цінового регулювання з боку держави слабшає і значно підвищується частка товарів, на які встановлюються вільні ринкові ціни [6].

Мета регулювання цін державами залежить від багатьох факторів, в тому числі: національних особливостей; кліматичних умов; наявність сировини, матеріалів; політичної ситуації в країні; позиція держави у глобальному розподілі праці.

Державні органи влади будують свої відносини з виробниками певного виду продукції за допомогою таких важелів:

- податкова, фінансова і кредитна політика, в тому числі встановлення податкових ставок і податкових пільг, цін і ціноутворення правил, субсидій, економічних санкцій і ліцензування, соціальних і екологічних стандартів;
- економічні, соціальні та науково-технічні національні та регіональні програми;
- державні замовлення на виробництво, продуктивність та послуги для державних потреб [7].

До основних завдань державного регулювання цін можна віднести:

- забезпечення збалансованості суспільного виробництва та його ефективності;
- стимулювати зростання обсягів виробничої діяльності;
- забезпечити повну зайнятість населення;
- забезпечити оптимальний розподіл доходів;
- стабілізація цін, ліквідація проявів інфляції;
- забезпечити доступ до основних товарів для всіх сегментів населення, незалежно від їхнього рівня грошових надходжень;
- забезпечення конкурентного ринкового середовища;
- захист внутрішнього ринку від негативних наслідків зовнішньої конкуренції.

Таким чином, державне цінове регулювання є політикою державного впливу через законодавчі, адміністративні та фінансові заходи для сприяння стабільному розвитку економічної ситуації в країні.

Державне регулювання у сфері ціноутворення в Україні здійснюється різними методами, серед яких можна більш конкретно виділити:

- встановлення податку на додану вартість;
- сума акцизу;
- звільнення деяких товарів від ПДВ, а також зміна податкової ставки деяких товарів може вплинути на структурні зміни і розвиток виробництва в бажаному напрямку;
- визначення переліку продукції і послуг, що підлягають державному регулюванню, в тому числі монопольної продукції;
- встановлення рівнів цін і тарифів, а також комерційні надбавки (знижки);
- нормування рентабельності;
- заморожування цін [8].

Державне регулювання цін в Україні регламентується спеціальними законами:

- «Про ціни і ціноутворення»;
- «Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності» [9].

Дія цих законів застосовуються до всіх компаній і організацій, незалежно від їх приналежності або підпорядкування. Згідно цих законів, в економіці України використовуються вільні, регульовані державою і фіксовані державою ціни і тарифи, а також договірні (зовнішньоторговельні) ціни.

Державне цінове регулювання виконують органи Центральної виконавчої влади, місцеві та обласні адміністрації.

Державне втручання в процес ціноутворення здійснюється трьома основними формами:

- цінові ліміти;
- введення податкових платежів, що ведуть до вилучення доходів у споживачів і виробників;
- державна підтримка цін за допомогою субсидій.

Це втручання здійснюється з використанням різних методів регулювання державних цін, які можна розділити на дві групи: прямі і непрямі (опосередковані).

Пряме регулювання зазвичай домінує на початковому етапі створення ринку, коли його регуляторна здатність недостатньо розвинена або коли в економіці спостерігається криза.

Форми прямого втручання держави:

1. **Загальне заморожування цін** - ці заходи застосовуються з високою інфляцією в країні.

2. **Визначення цін і тарифів** - ці фіксовані ціни затверджені і контролюються владою. При впровадженні фіксованих цін компанії не мають права перевищувати встановлений рівень.

3. **Визначення граничних цін або коефіцієнтів**, тобто фіксація граничних цін, вище або нижче яких ціна не може бути змінена.

4. **Визначення граничного рівня рентабельності** - в цьому випадку ціна враховує прибуток в розмірі цього стандарту рентабельності.

5. **Визначення фіксованих або мінімальних розмірів поставок, продажів і торгових надбавок та знижок** - ці заходи здійснюються в певній галузі і регулюються місцевими органами влади.

6. **Обмеження преїскуранта (котирувальних цін)** - відноситься до фондової біржі. Встановлюється на товари державного сектора економіки.

7. **Декларування цін** - визначається для певних видів продукції. Якщо цей метод використовується, необхідно надати заяву в органи ціноутворення від суб'єктів, які виробляють і продають такі товари.

8. **Визначення рекомендаційних цін** - здійснюється для найбільш важливих видів продукції. Якщо ціна перевищує рекомендований рівень, можуть бути застосовані заходи, наприклад збільшення податків і т. д.

Непрямі методи державного регулювання цін знаходяться на стадії зрілого ринку і в нормальних умовах економічного розвитку переважають, коли регулюючий потенціал ринкового механізму повністю реалізується.

Використовуючи ці методи, держава керує поведінкою об'єктів, що беруть участь в процесі ціноутворення, але не визначає порядок або методи визначення цін і їх рівня.

Форми непрямого регулювання цін:

- заходи цінового характеру;

- імпортерне мито, яке гарантує більш високі ціни вітчизняного виробника;
- стимулювання експорту (бонуси, податкові пільги);
- податкове законодавство, що передбачає введення різних податків, субсидій, наслідком цього є зміна цін і перерозподіл коштів між різними секторами суспільства.

Максимальним впливом на ціну є податок, оскільки безпосередньо впливає на пропозицію. Із підвищення податків, ціни будуть зростати відповідно. Лівова частка надходжень до бюджету здійснюється непрямими податками (ПДВ, акцизними зборами, митом), оскільки держава має монополію на введення та зміну податкових ставок, вона може мати непрямий вплив на ціни в будь-якій галузі. Дотації та субсидії також безпосередньо впливають на пропозицію, оскільки з їх введенням витрати на вартість виробництва знижується і відповідно ціни на товари та послуги повинні бути зменшені. Встановлення мінімальної заробітної плати, регулювання облікової ставки та обмінного курсу вносять зміни щодо пропозиції економічних благ [11].

Регулювання державних цін спрямовано на встановлення балансу між попитом та пропозицією, рівноважними цінами та обсягом виробництва. Співвідношення між прямим та непрямим державним регулюванням цін залежать від конкретного економічного розвитку країни, традицій та інших чинників.

На сучасному етапі уряд приділяє значну увагу стосовно регулювання цін, оскільки з 1 липня 2017 року Кабмін скасував державне регулювання цін на продукти харчування та послуги на ринках. Таке рішення мало б допомогти усунути адміністративний тиск на бізнес та привабити інвестиції. Проте, при даній ситуації необхідно встановлювати програми для підтримки найуразливіших верств населення. Такі кроки призвели до різкого стрибка цін на продовольство вже в 2017 році, оскільки немає ніяких обмежень на зростання цін на соціально значущі харчові продукти. Так, за даними Української асоціації постачальників

торговельних мереж, у 2017 році ціни на продовольчі товари зросли на 17,7%, а за прогнозами в 2018 році зростання складатиме ще 12-14% в рік.

Звичайно, чинна влада робить деякі кроки для захисту громадян від зростання цін, але цих кроків явно недостатньо. Так підвищення мінімальної заробітної плати за планом уряду має підвищити рівень життя громадян України. Однак, насправді зростання так званої «мінімалки» тільки в кращому випадку компенсувало громадянам зростання цін на продукти харчування і товари першої необхідності.

В Україні є ситуація, коли скасування державного регулювання цін на соціально значущі продукти харчування призведе до того, що українці будуть купувати їжу за європейськими цінами. Незважаючи на те, що середньомісячна номінальна заробітна плата в Україні (в середньому в 2017 році становила 7100 гривень або близько 220 євро), в 14 разів нижче, ніж в середньому по країнах ЄС-28 (середня на 2015 рік становила приблизно 3000 євро) [12].

РОЗДІЛ 3. Вплив інфляційного механізму на ціноутворення в Україні.

Аналіз зарубіжного досвіду

Розвиток інфляції викликає макроекономічну нестабільність в державі. Інфляція безпосередньо впливає на механізм ціноутворення, оскільки з її розвитком також ростуть ціни. При нормальному економічному розвитку повинен існувати ринковий механізм ціноутворення з мінімальним державним управлінням. Однак «вільна» ціна не в змозі враховувати всі соціально-економічні аспекти, тому держава може використовувати цей вплив через механізм непрямого оподаткування, встановлення привілеїв, регулювання обмінного курсу та встановлення максимальної торгової націнки.

Незначні інфляційні процеси мають навіть позитивний ефект, оскільки вони сприяють інвестуванню в прибутковий бізнес, оскільки гроші, що лежать без руху, втрачають свою цінність. Високі темпи інфляції негативно впливають на весь виробничий процес, знецінюються всі доходи і надходження. Тому в умовах інфляції ціни встановлюються на короткий період, інвестори не будуть інвестувати в проекти, які можуть зайняти роки, щоб окупитися. З інфляцією зростають ціни на сировину, електроенергію та паливо, що, в свою чергу, збільшує собівартість продукції в результаті - зростання цін на кінцевий продукт [13].

Для досягнення бажаного ефекту держава проводить цінову і антиінфляційну політику. Політика ціноутворення повинна задовольняти потреби споживачів і прибуток підприємства. Антиінфляційна політика спрямована на припинення розгортання і зниження інфляції. У світовій практиці використовуються наступні напрямки антиінфляційної політики:

- політика щодо доходів;
- політика дефляції;
- політика адаптації.

По суті, дефляційна політика полягає у впливі на окремі елементи ефективного попиту, щоб обмежити їх та встановити новий баланс між пропозицією та попитом на товари та гроші. На практиці використовуються грошові, структурні, інвестиційні та податкові політики для регулювання попиту.

Політика доходів полягає, в тому, щоб безпосередньо обмежити зростання цін та доходів, і, перш за все, заробітної плати. Політика доходів має подвійний вплив на інфляцію. Обмежуючи зростання цін та заробітної плати, політика доходів знижує витрати на виробництво товарів. Це уповільнює саморозвиток інфляційних процесів. У той же час стримування зростання заробітної плати призводить до скорочення ефективного попиту, що негативно впливає на економіку. Тому, політика доходів часто використовується разом із дефляційною політикою. Політика доходів характеризується тим, що вона може бути впроваджена не тільки в загальній економіці країни, але і в деяких галузях економіки, зокрема у державному секторі. Регулювання цін та заробітної плати у державному секторі має подвійний вплив на інфляцію, що перешкоджає підвищенню загального рівня цін та стабілізації державного бюджету.

Важливу роль відіграють заходи інфляційної політики, менш спрямовані на боротьбу з інфляцією, а більш на пристосування до неї. Однією з них є адаптаційна політика, яка здійснюється шляхом індексації доходів. Зростання цін через інфляцію неминуче призведе до зниження реальних доходів. У зв'язку з цим необхідна повна або часткова індексація доходів за рахунок збільшення заробітної плати працівників бюджетних установ, пенсій, грошових розрахунків та заощаджень населення з урахуванням зростання цін. Така індексація не усуває інфляцію, а лише пом'якшує її негативний вплив, хоча вона сама може стати сильним фактором інфляції, коли вона пов'язана з бюджетним дефіцитом, фінансованим грошовими коштами [15].

Отже, впровадження інфляційної політики залежить від співвідношення багатьох економічних процесів та їх діяльності. Найбільшу ефективність можна досягти лише вичерпуючи всі можливості боротьби з інфляцією.

У розвинених країнах введення загальних принципів ціноутворення і антиінфляційної політики:

- державні органи беруть на себе роль встановлення конкретних цін на товари і послуги, які мають вирішальне значення для економіки;
- 10-30% цін регулюються державними органами;
- встановлена потужна правова основа для регулювання цін, яка включає в себе система законів, правил і програм.

Мета державного регулювання цін в Україні:

- забезпечення нормальних відносин між монополією і конкуренцією;
- стримування розвитку механізму інфляції;
- формування попиту населення шляхом коригування цін;
- соціальний захист населення шляхом диференціації цін;
- запобігання споживання шкідливих товарів для життя і здоров'я.

Держава повинна здійснювати особливий контроль над цінами, щоб стабілізувати їх в періоди інфляційного тиску. В Україні система оподаткування, яка недостатньо розвинена і потребує реформування, робить істотний вплив на ціноутворення. У світовій практиці в період економічної кризи спостерігається зниження податку на додану вартість, що призводить до його подолання. ПДВ встановлюється в ціні товару і оплачується покупцем, тому зі збільшенням податку підвищуються ціни, що в свою чергу призводить до розвитку інфляції. Щоб покрити свій дефіцит, держава може запустити емісійний механізм, який абсолютно неприйнятний для нормального розвитку економіки. Видача додаткових коштів призведе до зростання інфляції і зростання цін.

В економічно розвинених країнах регулювання цін здійснюється не адміністративними методами. Це – квоти, ліцензування, обмеження на внутрішню і зовнішню торгівлю. В умовах кризи це єдиний метод та спосіб стабілізувати економічну ситуацію, підтверджено вітчизняним досвідом [16, стор. 48]. У цих країнах регулювання цін, у першу чергу, стосуються товарів першої необхідності, лікарських препаратів, послуг транспортного зв'язку, медичного обслуговування та освітніх закладів.

Цінова політика Фінляндії має важливі функції. Міністерство торгівлі планує і контролює ціни на продукти харчування, зерно, енергію (зокрема бензин) та вино та горілчану продукцію. Значну роль відіграє державний сектор у сфері кредитування підприємницької діяльності, орієнтований на продаж товарів та послуг за цінами, доступними середнім та малозабезпеченим групам населення. Фірми, які продають товари за низькими цінами, отримують державну позику з низьким відсотком. Загалом, система ціноутворення Фінляндії є гнучкою і стимулює споживання, особливо у сфері роздрібних цін та послуг. На мою думку, Україні доречно приділити увагу розвитку на механізм ціноутворення саме цієї країни.

В Італії держава за часів галопуючої інфляції вдається до прямого контролю над цінами. У «кошик» контрольованих за цінами товарів, вибрано 33 види продуктів харчування та 3 види господарських товарів, які є основною частиною споживання середньої італійської родини. Для уряду Італії політика прямого контролю над цінами є актуальною у зв'язку з безперервною інфляцією. Основним нормативним актом у цій галузі є «Закон про регулювання цін».

Ціноутворення в Японії - це галузь економіки, де пряме втручання держави мінімальне. Адміністративно регулюється до 20% споживчих цін, включаючи рис, пшеницю, м'ясо, молоко, продукти з них, воду, електроенергію, газ, залізничний транспорт, освіту і медичну допомогу. Країна широко контролює монополію, уряд забороняє встановлювати несправедливо високі або

несправедливо низькі ціни на свої товари і послуги. Пряме регулювання цін здійснюється в чорній металургії, вугільної промисловості, ядерній енергетиці [17, с. 55-65].

Традиційно найменша частка впливу уряду на ринкові процеси (близько 5%) належить США. Держава обмежує пряме втручання в механізм ціноутворення, але активно проводить непряме: грошово-кредитну політику, податкову політику, федеральні закупівлі товарів і послуг. Пряме регулювання цін здійснюється тільки в монополізованих галузях промисловості, на які поширюється антимонопольне законодавство [18].

Таким чином, державне регулювання цін має підтримувати такий рівень цін, який забезпечить життєздатну економічну діяльність, ціни на акції для різних секторів економіки, валютну стабільність та інші економічні показники в державі. Вивчення досвіду ціноутворення зарубіжних країн дає змогу зрозуміти його закономірності і тенденції, адже вони постійно проводять політику підтримки цін і доходів виробників відсталих галузей, гарантуючи продовольчу безпеку і вирішуючи проблеми соціального забезпечення. Тому отримані знання іноземних країн потрібно використати при реформуванні та вдосконаленні цінового механізму в Україні.

Висновки

На основі цієї курсової роботи можна зробити наступні висновки, про те, що державна політика цін - це дії органів державної влади, спрямовані на здійснення цінового регулювання в національній економіці, секторі послуг та контроль за їх дотриманням, з метою сприяння стабільному розвитку соціально-економічної ситуації в країні. У сучасних економічних умовах його ефективність забезпечується збалансованим використанням усіх методів та інструментів для впливу на ціни та процеси ціноутворення. Однак, беручи до уваги стан економіки України, її вразливість до різних дестабілізуючих факторів, пріоритет регулювання цін у країні має надаватися саме бюджетно-податковим важелям. Їх використання дає змогу більш точно прогнозувати результати здійснення регулюючих заходів, забезпечити повне охоплення об'єктів регулювання та є ефективніше в умовах підвищення відкритості економік, інтеграції фінансових систем та лібералізації зовнішньоекономічної торговельної діяльності.

Державне регулювання цін сприяє розвитку ринкових відносин, служить засобом захисту приватних, державних, муніципальних та інших форм власності, сприяє сповільненню інфляції та пом'якшенню її негативних економічних та соціальних наслідків, одночасно сприяючи розвиток конкуренції, вільному переміщенню товарів, послуг та фінансових активів вільній економічній діяльності. Тільки держава може запровадити зміни у прожитковому мінімумі, заробітній платі, споживчому кошику, пенсійному фонді, що впливає на доходи населення, а потім на попит на товари та послуги. Держава може покращити або повністю змінити закон, повністю змінити ринкові правила та умови, що у свою чергу, змінить погляди як споживача, так і виробника.

Таким чином, стратегічною метою державного регулювання є запобігання інфляційному зростанню цін внаслідок дефіциту, різкого зростання цін на

сировину і паливо та монополізму виробників, а отже, сприяти створенню умов для нормальної конкуренції.

Отже, на сучасному етапі розвитку української економіки ринкова економіка не може повною мірою виконувати функцію ціноутворення. Об'єктивна необхідність державного втручання у цій сфері за допомогою державної цінової політики, спрямованої на підвищення ефективності механізму вільного ціноутворення та, відповідно, забезпечення прогресивного економічного розвитку. Україні потрібно перейняти досвід провідних країн світу в цій політиці, але ця політика повинна максимально реалізовуватись з урахуванням особливостей та можливостей національної економіки.

Список використаної літератури

1. Білокінь, Л. О. Теоретичні основи інфляції, її особливості в Україні та вплив на економіку [Текст] / Л. О. Білокінь // Економіка та держава. – 2014. – № 12. – С. 153-156.
2. Возний, К. З. Інфляція і девальвація: макроекономічні взаємозв'язки та залежності / К. З. Возний // Економіка України. – 2010. – № 11. – С. 35-46.
3. Михайловська І.М. Гроші та кредит : навчальний посібник / І.М. Михайловська, К.Л. Ларіонова. – Львів: Новий світ-2000, 2006. – 432 с.
4. М.І. Савлук Гроші та кредит : Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2006. – 744 с.
5. Круш П. В. Клименко О. В. Інфляція: суть, форми та її оцінка: Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 288 с.
6. Артус, М. М. Державне регулювання ціноутворення в сучасних умовах розвитку ринкових відносин [Текст] / М. М. Артус // Формування ринкових відносин в Україні. – 2013. – № 4. – С. 3-6.
7. Ільяшенко, В. Дослідження основних напрямів державного регулювання цін у контексті державного регулювання національної економіки [Текст] / В. Ільяшенко // Вісник Національної академії державного управління при Президентіві України. – 2006. – № 2. – С. 184-187.
8. Агеєв Є.Я., Шахматова Т.В., Піча С.В. Ціноутворення: теорія та практикум : Навчальний посібник. – Львів.: «Новий світ-2000», 2012. – 374 с.
9. Закон України «Про ціни і ціноутворення». – Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 19-20. – С. 190.
10. Марущак, В. П. Проблеми вдосконалення державного механізму регулювання цін [Текст] / В. П. Марущак // Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентіві України. – 2016. – № 2. – С. 47-59.

11. Шпичак, О. М. Проблеми ціноутворення в контексті купівельної спроможності населення та інфляційних процесів [Текст] / О. М. Шпичак // Економіка АПК. – 2016. – № 6. – С. 59-70.
12. Тищук, Т. А. Державне регулювання трансфертного ціноутворення в Україні [Текст] / Т. А. Тищук // Економіка промисловості. – 2011. – № 2-3. – С. 76-81.
13. Макаренко, М. Дослідження інфляційних чинників в Україні [Текст] / Михайло Макаренко, Катерина Жулінська // Банківська справа. – 2011. – № 3. – С. 3-10.
14. Дзюблюк, О. Проблеми інфляційного таргетування в сучасній економіці [Текст] / Олександр Дзюблюк // Світ фінансів. – 2015. – Вип. 2. – С. 7-18. – Режим доступу :
<http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/3711/1/%D0%94%D0%B7%D1%8E%D0%B1%D0%BB%D1%8E%D0%BA%20%D0%9E..pdf>.
15. Макаренко, М. Дослідження інфляційних чинників в Україні [Текст] / Михайло Макаренко, Катерина Жулінська // Банківська справа. – 2011. – № 3. – С. 3-10.
16. Чудний О. Законодавчі засади державної цінової політики та проблемні питання її реалізації в Україні // Економіка України. – 2005. – № 10. – С. 48-52.
17. Горобчук Т.Т. Ціна в перехідній економіці / Т.Т. Горобчук // Вісник ЖІТІ. – 2001. – № 15. – С. 179-182.
18. Особливості ціноутворення і регулювання цін в окремих країнах [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://bibliograph.com.ua/cenacenoobrazovanie-2/39.htm>
19. Пітюлич, М. І. Макроекономічні проблеми інфляції в умовах економічної трансформації [Текст] / М. І. Пітюлич, В. А. Шинкар // Регіональна економіка. – 2013. – № 2. – С. 43-51.

- 20.Задорожний, З. Актуальні проблеми бухгалтерського обліку в Україні / З. Задорожний // Економічний аналіз : зб. наук. праць каф. екон. аналізу Терноп. нац. екон. ун-ту. – Тернопіль, 2010. – Вип. 6. – С. 163-169.
- 21.Посібник ДКС України з ІСЦ [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Додаток А

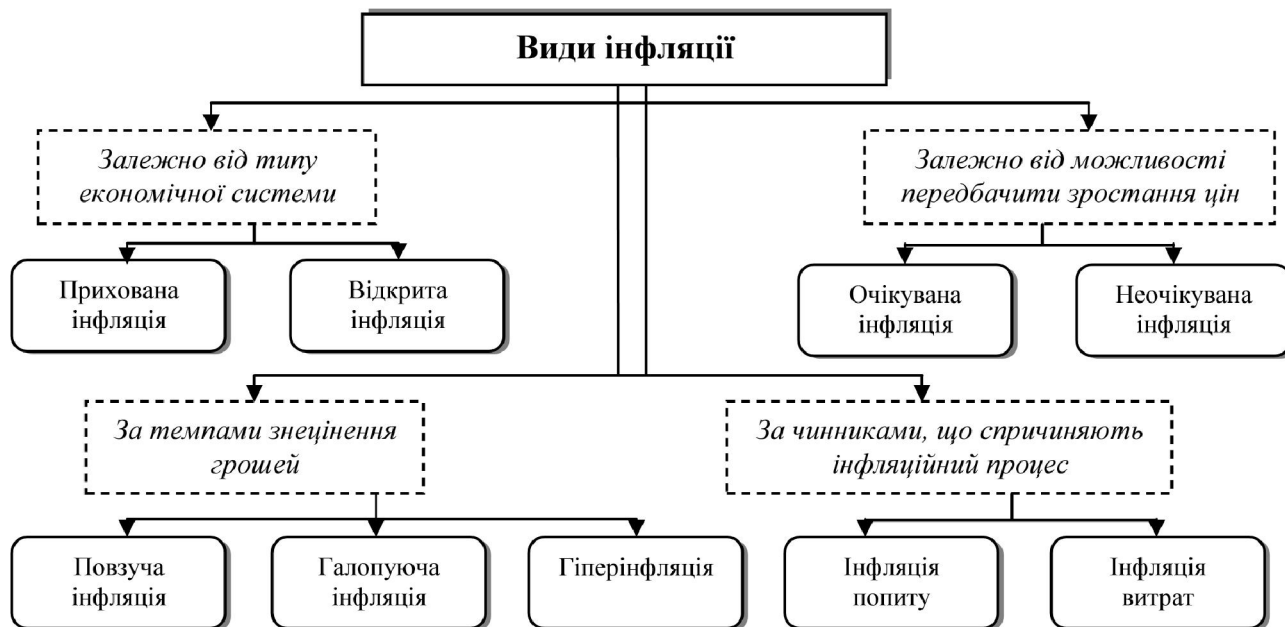
Таблиця 1 – Підходи щодо трактування поняття «інфляція» різними науковцями.

Вчений	Трактування сутності інфляції
М. Фрідман	<i>«Інфляція» – це стійке та безперервне зростання цін, що завжди і всюди виступає як грошовий феномен, викликаний надмірною масою грошей стосовно випуску продукції.</i>
Дж. М. Кейнс	<i>"Інфляція є результатом перевищення сукупного попиту над наявною сукупною пропозицією і справжня інфляція починається лише після повної зайнятості."</i>
М. Кроутер	<i>"Інфляція - це держава, в якій цінність грошей падає, і ціни зростають."</i>
Коваленко Д.І.	<i>Інфляція- процес знецінення грошей та загальне підвищення цін на товари і послуги внаслідок надмірної емісії та переповнення каналів обігу грошовою масою, яка виявилась не забезпеченою економічними благами.</i>

* Розроблено на основі джерел: [3,5].

Додаток Б

Таблиця 2 – види інфляції.

Додаток В

Зведена таблиця базових індексів споживчих цін з 2011 по 2018 рр. (%)

	січень	лютий	березень	квітень	травень	червень	липень	серпень	вересень	жовтень	листопад	грудень	За рік
2011	100,3	100,6	100,8	100,6	100,6	100,6	100,5	100,8	100,8	100,6	100,3	100,2	106,9
2012	100,0	100,1	100,1	100,0	100,1	100,1	100,0	100,0	100,1	100,1	100,1	100,1	100,8
2013	99,9	99,9	100,0	99,9	100,0	100,0	100,0	100,0	100,1	100,1	100,1	100,1	100,1
2014	99,9	99,8	102,1	102,8	102,3	101,4	100,8	101,2	102,7	102,7	102,3	102,8	122,8
2015	102,6	105,4	110,8	104,6	101,9	100,4	99,9	100,2	103,0	100,8	100,7	100,4	134,7
2016	100,0	100,4	101,9	100,6	100,2	99,9	99,6	99,7	102,0	100,9	100,5	100,0	105,8
2017	100,4	100,7	101,7	100,6	100,3	100,2	100,1	100,2	101,9	101,2	101,0	100,8	109,5
2018	100,7	100,6	101,4	100,6	100,2	100,0	99,9	100,1	101,9	101,3			106,9